

4 ממשלה

ממשלת דוד בן גוריון

הכנסת השנייה

ו' טבת תשי"ג 24.12.1952 - כ"ב שבט תשי"ד 26.1.1954

◀ הממשלה ה-4 בראשותו של דוד בן גוריון ביום כינונה עם נשיא המדינה יצחק בן צבי

מתוך קווי היסוד

הכשרתו הצבאית והחלוצית, על ידי טיפוח כוח העתודות, על ידי הקמת רשת צפופה של יישובי ספר ושילוב העולים באימון ובהכשרה. הממשלה תשקוד על הרחבת ההתיישבות החקלאית לכל צורותיה וענפיה, תתמיד בפיתוח ערבות הנגב, בגאולת ההרים משממתם, בייעור שטחים נרחבים בכל חלקי הארץ, בהרחבת ההשקאה במטרה לספק מזון ליישוב הגדל מתוצרת הארץ ולשם יצוא מוגדל. הממשלה תעשה מאמצים להפנות העלייה לכפר ולהתיישבות חקלאית, תדאג להזרחת העולים המתיישבים בעזרת ותיקי החקלאות ותסייע לטיפול הערכים החלוציים בקרב הנוער, למען ימלא תפקידו בהפרחת השממה, בקליטת העליה ובכיטחון המדינה. הממשלה תדאג גם להרחבת התעשייה החקלאית, הפרטית והקואופרטיבית. ועדה ממשלתית תערוך תוך שנת תשי"ג תכנית של חינוך ממלכתי בכל בתי הספר היסודיים, אשר תבוצע לא יאחור מתחילת שנת הלימודים הבאה בתשי"ד. התכנית תושבת על

בשורה של חוקי יסוד שיצטרפו לחוקת יסוד של ישראל - יבוצר ויובטח המשטר הדמוקרטי במדינה. חוקי היסוד יכילו: שוויון מלא וגמור בחובות ובזכויות לכל תושבי המדינה בלי הבדל מין, גזע, מעמד, דת ולאום; חופש הדת והמצפון, סיפוק צורכי הדת הציבוריים של התושבים על ידי המדינה, מניעת כל כפייה בענייני דת מאיזה צד ובאיזה כיוון שהוא; אי תלות בתי המשפט בשלטון המבצע; אחריות הממשלה בפני הכנסת, וסמכויות מוגדרות של הנשיא, הכנסת, הממשלה ובתי המשפט; הלשון העברית כשפת המדינה וזכות המיעוט הערבי להשתמש בלשונו; שוויון מלא וגמור של האישה, שוויון מלא בזכויות ובחובות חיי המדינה, החברה, המשק ובכל מערכת החוקים. הדאגה לביטחון המדינה, לקיבוץ גלויות ומיזוגן ולפיתוח מהיר של הארץ ואוצרותיה הטבעיים במגמה של עצמאות כלכלית, תעמוד במרכז פעולתה של הממשלה. הממשלה תתמיד בשכלול מערכת הביטחון על ידי אימון הנוער והעם

הרכב הממשלה

חברי הממשלה ותפקידיהם במהלך תקופת כהונתה

בן ציון דינבורג דינור
שר החינוך והתרבות

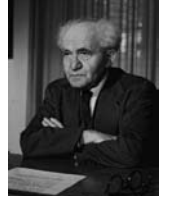
פרץ ברנשטיין
שר המסחר והתעשייה

יוסף בורג
שר הדואר

לוי אשכול
שר האוצר

דוד בן גוריון
ראש הממשלה
ושר הביטחון

יוסף סרלין
שר התחבורה
שר הבריאות

יוסף ספיר
שר הבריאות
שר התחבורה

פרץ נפתלי
שר החקלאות

גולדה מאירסון
שרת העבודה

פנחס לבון
שר בלי תיק

דב יוסף
שר בלי תיק
שר הפיתוח

משה שרת
שר החוץ

חיים משה שפירא
שר הסעד והדתות

כבוד שלום שטרית
שר המשטרה

ישראל רוקח
שר הפנים

פנחס רוזן
שר המשפטים

הישראלי וכמו כן לייצוב המחירים. תקציב הפיתוח יבוסס על עודף ההכנסות בתקציב, על מלווים פנימיים ועל אמצעים שיתקבלו מחוץ לארץ, אם בתור הענקה, שילומים או מלווה לזמן ארוך - במסגרת התקציב הכולל של מטבע חוץ. שיטת מס ההכנסה תיבדק מיד, על מנת להגיע לדרגת אמת והטלת עול צודק על כל אזרחי המדינה. עול המיסים יוטל על התושבים בהתאם ליכולתם של מחויבי המס. בהטלת המיסים תביא הממשלה בחשבון את הצורך בפיתוח היוזמה המשקית, בעידוד הייצור, בשכלול התוצרת ובהרמת התפוקה ופיריון העבודה. יינקטו אמצעים יעילים לגביית המס על ידי השבחת המנגנון והקמת ועדי הערכה. דאגה מיוחדת תוקדש להגברת פיריון העבודה, ליעול המינהל המשקי ולהשבחת טיב התוצרת. ועדי ייצור משותפים של פועלים ונותני עבודה ייקבעו במקומות עבודה חשובים, ויינתנו פרסים להשבחת התוצרת ולהגברת הפיריון שיהנו מהנחות ממס הכנסה.

עקרונות אלה: ביטול זיקת בתי הספר למפלגות ולארגונים; קביעת מינימום של חובה החל על כל בתי הספר; הבטחת חינוך דתי לכל ילדי ההורים הרוצים בכך; הכרת זכות ההורים לגיוון החינוך ולהרחבתו בפיקוח של משרד החינוך, מבלי לפגוע במינימום החובה.

הממשלה תביא לכנסת חוקי עבודה נוספים שיעניקו לכל העובדים במדינה ביטחון כלכלי, תנאי עבודה הוגנים, ותרחיב את מערכת חוקי הביטוח העממי; יובטח חופש התאגדות העובדים והתארגנותם, יעודד העיקרון של משא ומתן קולקטיבי עם נותני העבודה; יובטח חופש השביתה; יופעל מנגנון תיווך מוקדם למניעת סכסוכי עבודה, ותינתן כל העזרה לשכלולו המקצועי של העובד, להרמת פיריון עבודתו ולהשבחת טיבה. הממשלה תעשה כל המאמצים לאיזון התקציב, כולל גם תקציב הביטחון. ייעשו כל הקימוצים האפשריים בתקציב ההוצאות, שאין בהן צורך חיוני. ייעשה מאמץ מיוחד לייצוב המטבע

יום הצהרת האמונים של הממשלה ה-4 בכנסת

ראש הממשלה דוד בן גוריון, מימינו השר פנחס לבון, במהלך סיור

ראש הממשלה דוד בן גוריון נואם בטקס זיכרון לנשיא חיים ויצמן

ראש הממשלה דוד בן גוריון, משמאלו השר פנחס לבון, במהלך ביקור בבסיס צה"ל

מימין לשמאל: שרת העבודה גולדה מאיר, השר פנחס לבון ושר החוץ משה שרת בתיאטרון הבימה

מילים ומנהיגות

מתוך "נצח ישראל"

דברי ראש הממשלה דוד בן גוריון בפתח שנתון הממשלה תשי"ד (1954)

של התנועה אינו מופנה עוד לנקודת המוקד ההיסטורית, לשיבת ציון, והפרדת העלייה מהציונות יצרה חלל ריק ומסוכן, שאם לא יתמלא בתוכן חיובי חדש תתרוקן התנועה ותתנוון.

עם הקמת המדינה הועמדה הציונות במבחן חמור, אולי במבחן עליון - ולא עמדה בו. כשניתנה הברירה לעלות או להישאר בגולה בחרו ההמונים הציונים ומנהיגיהם כאחד להישאר. יש לראות עובדה זו בבהירות, במלוא משמעותה ובמסקנות הנובעות ממנה. מאורעות היסטוריים אין לגנות ולפסול ולרגז עליהם. יש להבינם ולהעריכם - וגם להסיק מהם מסקנות, על מנת לשנות ולתקן מה שטעון ומקבל שינוי ותיקון.

מהו ייעודה ושליחותה של התנועה הציונית עכשיו, לאחר קום המדינה ולאחר התמורות שחלו בעם ישראל? לשאלה זו יש רק תשובה אחת ויחידה: חינוך עברי לעם בגולה. הנחלת הלשון העברית לדור הצעיר, לא ידיעת קרוא בלבד לשם תפילה, לאמירת קידוש או לקריאת ההפטרות, כנהוג בכמה בתי כנסיות באמריקה, אלא ידיעת הלשון כדי קריאה בספרות העתיקה והחדשה וכדי שיחה עם יהודי מישאל, הלשון העברית כקניין המשותף וכדבק המלכד של כל חלקי העם בעולם. זוהי שליחותה ההיסטורית בתקופה זו.

חינוך עברי הוא לא רק תנאי מוקדם לקיום זיקת גומלין וקשר תרבותי בין הגולה ובין הארץ, החינוך העברי הוא הכרחי למען קשר כל יהודי באשר הוא למקור היהדות, ולהנחילו המורשה התרבותית הגדולה והעשירה ביותר של העם העברי - ספר הספרים במקורו. אין בחינוך עברי כל התורה הציונית, אבל כלי חינוך עברי, כחובה אישית וכחובה ציבורית, התורה הציונית נעשית פלסטר. כלי השלטת חינוך עברי בתפוצה - אין כל ערובה לקיום העם היהודי בגולה ואין כל אמצעי לשמירת אחדותו וזיקתו לישראל.

הציונות היא חתירה נאמנה לקראת נצח ישראל, ונצח ישראל טבוע בשניים אלה: במדינת ישראל ובספר הספרים.

גרמניה, ספרד ואיטליה, נדרשו מאות שנים עד שהשבטים השונים בארצותיהן נתמזגו והיו לאומה אחידה.

למדינת ישראל לא ניתנה שהות של מאות השנים. גם משימת קיבוץ הגלויות ובניין הארץ ועוד יותר משימת הביטחון, מחייבות אותנו לדחיקת הקץ. מדינת ישראל לא תיכון אלא כמדינה דמוקרטית, אפס היא גם לא תיכון אם לא תתגבר בעוד מועד על מכשלת ההתפצלות וההתפוררות, על משבר הממלכתיות הנעוץ בריבוי סיעות, על סכנת המרחקים התרבותיים, הכלכליים והחברתיים שבין העדות, ולא תבטיח בפועל חופש המצפון לאדוקים ולחופשיים גם יחד אגב השרשת ערכי ישראל בחיי הפרט והכלל, לפי רוחו של כל אחד בתוכנו.

לשם כך יש הכרח בחינוך ממלכתי, בתיקון המשטר הפרלמנטרי, במאמץ תרבותי ומשקי להעלאת העדות הנחשלות, בהתקנת מינימום לאומי, כלכלי ותרבותי

תקומת המדינה לא השלמנו גאולת העם, לא הבטחנו עדיין קיומו ואחדותו של העם בגולה, ולא ביצענו אפילו אחדותה הפנימית של המדינה עצמה. המדינה זקפה קומת העם היהודי בעולם ומאפשרת חיי חירות ועצמאות לכל יהודי הרוצה בכך. אבל עם תקומת המדינה הוחרפה והוחמרה בעיית קיומנו ואחדותנו גם במדינה וגם בתפוצות.

וכשם שתקומת המדינה החמירה בעיית ביטחוננו והציגה לפנינו בעיות חוץ קשות ומסובכות שלא ידענו קודם, כן החרפה תקומת המדינה הפיצולים והניגודים הפנימיים, חידשה בעיות קשות ביחסי המדינה והעם והציגה באור חדש שאלות האחדות של העם היהודי.

האחדות המושלמת והמלאה שנתגלתה ביום הקמת המדינה היא בדרך הטבע הופעה חד פעמית, יחידה במינה ובזמנה, הופעת חסד של שעה היסטורית גדולה.

שר התחבורה יוסף ספיר נואם במהלך טקס חנוכת קו רכבת

ובחוקה שתבטיח לאדוקים, לאנשי מסורת ולחופשיים לחיות לפי רוחם, ללא כפייה ופגיעה מצפונית, מתוך שמירה על הצביון היהודי של המדינה ושל העם היהודי בתוכה.

שני המאורעות הגורליים שנפלו בשנות הארבעים למאה העשרים - חורבן יהדות אירופה ותקומת המדינה - שידדו מערכות העם היהודי בגולה ובארץ. נשתנו בתכלית פני התנועה הציונית ואין פניה עוד מועדות למחוז החפץ שנקבע בחמישים שנות קיומה הראשונים. המצפן

אבל ייתכן - והכרחי - במדינה, מינימום השלמות והאחדות שישנו בכל מדינה מתוקנת, על אף ניגודים חברתיים ומדיניים המצויים בכל מקום. מינימום זה בולט בהיעדרו בישראל.

ההיסטוריה של אומות אחרות מוכיחה מה קשה וממושך תהליך ההתמזגות הלאומית. מאה שמונים שנה אחרי מלחמת הקוממיות עדיין תהליך ההתמזגות באמריקה לא נסתיים. גם לכמה אומות באירופה שהן כאילו מקשה היסטורית אחת, כגון צרפת, אנגליה,